

ลักษณะการใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทย

นวลทิพย์ เพิ่มเกษร*

ภาษาในหนังสือพิมพ์เป็นภาษาที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เป็นภาษาที่มีลักษณะแตกต่างจากภาษาเขียนธรรมดาหรือภาษามาตรฐาน ที่เป็นดังนี้เพราะหนังสือพิมพ์เป็นวรรณกรรมที่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา ดังที่สุกัญญา ติระวณิช (๒๕๒๙, น.๖๕๖) ใช้คำว่า “วรรณกรรมชนิดเร่งรีบ” นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังเป็นวรรณกรรมที่เลือกใช้ภาษาแบบใหม่ๆ แปลกๆ สะดุดตา เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน

การใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทยเช่นนี้มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของผู้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการใช้ภาษาของผู้ที่อยู่ในวัยเรียน หนังสือพิมพ์มีอิทธิพลยิ่งกว่าครูอาจารย์ที่สอนภาษาไทยเสียอีก (สนั่น บัณฑิต, ๒๕๓๕, น.๗๗) ด้วยเหตุที่ในแต่ละวันมีผู้อ่านหนังสือพิมพ์เป็นจำนวนมาก และมีการตีพิมพ์แพร่หลายและปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ทำให้ผู้อ่านคุ้นเคยและซึมซาบการใช้ภาษาหนังสือพิมพ์อย่างรวดเร็ว (จำนง วิบูลย์ศรี และดวงทิพย์ วรพันธุ์, ๒๕๒๖, น.๒ - ๓) และนำไปใช้เป็นแบบอย่าง (ชำนาญ รอดเหตุภัย, ๒๕๒๓, น.๑๑๗)

การทำความเข้าใจการใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเข้าใจระบบสัญลักษณ์ในการสื่อความคิดของภาษาไทย เนื่องจากภาษาคือระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องมือส่งความคิดถึงกันและกัน (ปรีชา ช่างขวัญยืน, ๒๕๒๕, น.๑) ระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างเพื่อสื่อความหมายนี้ได้แก่คำและประโยค ซึ่งเมื่อเรียบเรียงเป็นถ้อยความแล้ว ผู้เขียนอาจใช้ระดับภาษา สำนวน และภาพพจน์ในการสื่อความหมายเป็นพิเศษอีกด้วย การใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทยมีลักษณะการใช้คำ ประโยค ระดับภาษา รวมถึงสำนวน และภาพพจน์ที่หลากหลายและมีลักษณะที่เห็นได้ชัดว่าเป็นภาษาแบบเฉพาะของ “หนังสือพิมพ์”

การใช้คำในหนังสือพิมพ์ไทย

คำเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้สื่อความหมาย จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เขียนต้องเลือกใช้อย่างระมัดระวังเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันกับผู้ที่ตนสื่อสารด้วย อีกทั้งยังต้องสอดคล้องกับกาลเทศะหรือสถานการณ์ การเลือกใช้คำอย่างพิถีพิถันจะช่วยให้ผู้รับสารเกิดความรูสึกนึกคิดและภาพในใจชัดเจนยิ่งขึ้น ในภาษา

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หนังสือพิมพ์ทั้งส่วนของข่าวซึ่งประกอบด้วยพาดหัวข่าวและเนื้อข่าว บทความ และคอลัมน์ มีการใช้คำในลักษณะต่างๆ กันดังนี้

๑. การใช้คำที่มีเสียงคล้องจองกัน

การใช้คำที่มีเสียงคล้องจองกันอาจเป็นทั้งการคล้องจองกันโดยใช้สัมผัสสระ คือมีสระและมาตราตัวสะกดอย่างเดียวกัน หรือคล้องจองกันโดยใช้คำสัมผัสพยัญชนะ คือมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงเดียวกัน ในหนังสือพิมพ์พบการใช้คำที่มีเสียงคล้องจองกันในส่วนของพาดหัวข่าว รวมถึงในเนื้อข่าวซึ่งมีการใช้คำซ้อนซึ่งมีเสียงคล้องจองกันด้วย ตัวอย่างเช่น

- โครงการนับร้อยรูมทั้งท่าเลทอง
- หม่าทัง ๕ ศพ ... กระทุ้มแบนแดนมรณะ
- ตร. ตามไปล้อมจับเลยตื่นตระหนกตกใจ เชือดคอเหยื่อแม่เฒ่าทัง

๒. การใช้คำซ้อน

คำซ้อนที่พบในภาษาหนังสือพิมพ์เป็นคำซ้อน ๔ พยางค์ มีเสียงสัมผัสเพื่อให้เกิดจังหวะที่ไพเราะ บางครั้งมีสัมผัสกลางคำ บางครั้งมีการซ้ำเสียงซ้ำคำ แต่มีบางส่วนที่ไม่มีสัมผัส การใช้คำซ้อนในหนังสือพิมพ์ปรากฏในเนื้อข่าว บทความ และคอลัมน์ ตัวอย่างเช่น

- มีแก๊งหลอกหลวงเยาวชนสตรีไปทำงานที่ญี่ปุ่น บอกว่าให้เงินเดือนสูง สุดท้ายไปขายตัวตกกระกำลำบาก *ไม่ได้หยุดไม่ได้เกิด*
- เขาอาจถูกเพื่อนตำรวจด้วยกันมองว่า เป็นการสาวไส้ให้กาบิน หรือแสวงหาความมีหน้ามีตา ช่มเพื่อนตำรวจด้วยกัน และได้หน้าได้ตาไปคนเดียว
- ...ยิ่งงานไหนมีศิลปินรับเชิญ...ออกมา “แจม” ด้วย ไอ้โฮ! *พระเดชพระคุณ* คู่มยิ่งกว่าซื้อบ้านถล่มทางด่วนชะเอวอีก

๓. การใช้คำตัดสั้น

การใช้คำตัดสั้นหมายถึงการใช้คำที่ตัดจากคำเต็ม อาจจะตัดส่วนหน้า ส่วนหลัง หรือตัดส่วนกลางคำออก และใช้ส่วนที่เหลือแทนคำเต็ม ในหนังสือพิมพ์มีการใช้คำตัดสั้นจำนวนมากในส่วนพาดหัวข่าว เนื่องจากประหยัดเนื้อที่และยังสะดุดตาผู้อ่านอีกด้วย ตัวอย่างเช่น

- มหา' ลัยมะกันล่าตัวเงือกไทย
คำว่า “มหา' ลัย” หมายถึง มหาวิทยาลัย
คำว่า “มะกัน” หมายถึง อเมริกัน
- ๕.กรุงเทพฯ ทาบรัฐบาลจีน ร่วมทุนเปิดแบงก์ท้องถิ่น
คำว่า “ทาบ” หมายถึง ทาบตาม
คำว่า “ร่วมทุน” หมายถึง ร่วมลงทุน

การใช้คำตัดสั้นเหล่านี้ แม้ว่าผู้เขียนจะใช้เพื่อความประหยัดเนื้อที่และเพื่อให้เกิดความสะดุดตา แต่จัดว่าเป็นการใช้ภาษาที่กำกวม เนื่องจากบางครั้งอาจทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจความหมายแท้จริงที่ต้องการสื่อสารได้ เช่น

- ไทโรทัศน์เพื่อการศึกษา ขอใช้เสาร่วมลดต้นทุน
คำว่า “เสา” ในที่นี้หมายถึงเสาอากาศ แต่ผู้อ่านอาจตีความว่าหมายถึงเสาอย่างอื่นได้

๔. การใช้ตัวย่อ

การใช้ตัวย่อหมายถึงการใช้ตัวอักษรตัวใดตัวหนึ่งของคำเต็ม ตามปกติตัวอักษรย่อมักเป็นอักษรตัวแรกของคำและตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) กำกับ ผู้เขียนมักใช้ตัวย่อในพาดหัวข่าวและเนื้อข่าว ทั้งนี้เพื่อประหยัดเนื้อที่ในหน้าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากคำเต็มบางคำค่อนข้างยาว ตัวอย่างเช่น

- ส.ส. แสบปี เพิ่ม ๓ รมต. คุม “ก.แรงงาน”
อักษร ส.ส. ย่อมาจาก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
อักษร รมต. ย่อมาจาก รัฐมนตรี
อักษร ก. ย่อมาจาก กระทรวง
- โครงการส่ง น.ร. ทูนิวิทย์ศึกษาต่อ ตปท. ฝ่อ
อักษร น.ร. ย่อมาจาก นักเรียน
อักษร ตปท. ย่อมาจาก ต่างประเทศ

การใช้คำย่อเป็นที่นิยมในการเขียนพาดหัวข่าวและเนื้อข่าวมาก มีการใช้ทั้งคำย่อที่มีผู้ใช้อย่างแพร่หลายอยู่แล้ว และคำย่อที่ไม่เป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่าน ซึ่งประการหลังอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดและกลายเป็นการใช้ภาษาบกพร่องได้ เช่น

- พ.ต.ท. เจอคุกหัวจ่าสาวเข้า รร.

อักษรย่อ พ.ต.ท. เป็นอักษรย่อของยศตำรวจซึ่งใช้กันอยู่แพร่หลายแล้ว ส่วนอักษรย่อ รร. โดยปกติมักใช้กับโรงเรียน แต่ในที่นี้กลับหมายถึงโรงแรม ผู้อ่านที่ไม่ได้อ่านเนื้อข่าวอาจเข้าใจเรื่องราวผิดไปได้

๕. การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย

การใช้คำที่มีความหมายโดยนัยหมายถึงการใช้คำที่มีความหมายแฝงอยู่ และต้องมีบริบทเป็นเครื่องกำกับเพื่อสื่อความหมายที่ผู้เขียนเจตนาให้ผู้อ่านนึกถึงนอกเหนือจากความหมายโดยตรงตามปกติ การใช้คำลักษณะนี้พบในทุกส่วนของหนังสือพิมพ์ คือทั้งพาดหัวข่าว เนื้อข่าว บทความ และคอลัมน์ ตัวอย่างเช่น

- .๔๕ ยิงขาใหญ่ ดับข้างถนน
คำว่า “ขาใหญ่” หมายถึง ผู้มีอิทธิพล
- สองผู้กำกับข ชื่อตั้งที่คลุกคลีอยู่ในวงการมานานได้หวนกลับมาจับมือก่อตั้งบริษัทใหม่
คำว่า “จับมือ” หมายถึง ร่วมมือกัน
- นายตำรวจชั้นผู้ใหญ่กลับ วิ่งกันจ่าละหวันเพื่อรักษาเก้าอี้ของตัวเอง
คำว่า “วิ่ง” หมายถึง หาทางให้ผู้อื่นช่วยเหลือตน
คำว่า “เก้าอี้” หมายถึง ตำแหน่ง
- ...นับว่าเป็นข้าราชการมือสะอาด ความสามารถสูง เมื่อรับตำแหน่งนี้จึงไร้ข้อครหา...
คำว่า “มือสะอาด” หมายถึง มีความซื่อสัตย์สุจริต

การใช้ความหมายโดยนัยเป็นการใช้คำที่มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร แต่ชวนให้คิดถึง ความหมายอย่างอื่น การใช้คำที่มีความหมายโดยนัยบางคำซึ่งเป็นคำใหม่และยังไม่มีที่รู้จักกันแพร่หลาย จึงอาจทำให้ผู้อ่านไม่เข้าใจความหมายได้ เช่น

- ...ชาวบ้านอาจจินตนาการได้ว่า *มันสีม่วง* หรือ *สีอันใดก็ล้วนบิดตา* ได้ทั้งนั้น

คำว่า “มันสีม่วง” หมายถึง ธนบัตรใบละ ๕๐๐ บาท เป็นคำซึ่งผู้อ่านบางคนอาจไม่เข้าใจได้

๖. การใช้คำสแลง

การใช้คำสแลงเป็นลักษณะการใช้คำเฉพาะกาล เฉพาะเรื่อง หรือนิยมใช้ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งแล้ว เสื่อมความนิยมในการใช้อย่างรวดเร็ว แม้คำสแลงจะจัดว่าเป็นภาษาที่ต่ำกว่าระดับภาษามาตรฐาน แต่ในหนังสือพิมพ์กลับพบการใช้คำสแลงปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากทั้งในพาดหัวข่าว เนื้อข่าว บทความ และคอลัมน์ ตัวอย่างเช่น

- ถ้ามีเจ้าหน้าที่กองสลาก *มีเอี้ยว* แก็งตัมตุ้น พันไม่เลี้ยง

คำว่า “มีเอี้ยว” หมายถึง มีส่วนเกี่ยวข้อง

คำว่า “พัน” หมายถึง ลงโทษ

- ที่ว่ายังไม่ป่าเถื่อนอย่างสุดๆ ก็เพราะพวกเขามีเหตุที่จะฆ่า

คำว่า “สุดๆ” หมายถึง เต็มที่ หรือถึงที่สุด

- คนในวงการโล่เงินเมืองเพชรบูรณ์ ทำตัวกัน *เฟอะพะ*

คำว่า “เฟอะพะ” หมายถึง ไม่อยู่กับร่องกับรอย หรือขาดสติ

๗. การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศเป็นการยืมคำภาษาต่างประเทศมาเขียนด้วยอักษรไทย ส่วนใหญ่เป็นการทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งบางคำมีการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยไปแล้ว แต่บางคำก็ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ การใช้คำทับศัพท์ที่นิยมใช้ในเนื้อหาทุกส่วนของหนังสือพิมพ์ ตัวอย่างเช่น

- เอ.ซี.มิลาน แกร่ง ปาแปงช่วย *ซัลโว*

คำว่า “ซัลโว” หมายถึง ระดมยิง มาจาก salvo

- ความจริงแล้ว *สνούเกอ์* เป็น *เกมส์* กีฬาอย่างหนึ่ง

คำว่า “สνούเกอ์” หมายถึง กีฬาประเภทหนึ่ง มาจาก snooker

คำว่า “เกมส์” หมายถึง กีฬา มากจาก games

- อยากรู้ก็ดีที่เรายังเป็นห่วงคือ ระบบ *เรดเทป* เข้าขามเย็นขามในแควดวงข้าราชการเมืองไทย

คำว่า “เรดเทป” หมายถึง ระเบียบการบริการของราชการที่เป็นการบริการสาธารณะ มาจาก red tape

- จาก *เครดิต* ที่ผ่านมาของเค้า บวกกับความสามารถและความตั้งใจอย่างเต็มที่ ทำให้ผมมั่นใจว่าหนุ่มคนนี้ *บอร์น ทู บี เอ็นเตอร์เทนเนอร์* จริงๆ ครับ

คำว่า “เครดิต” หมายถึง ความน่าเชื่อถือ มาจาก credit

คำว่า “บอร์น ทู บี เอ็นเตอร์เทนเนอร์” หมายถึง เกิดมาเป็นคนมีอาชีพให้ความบันเทิง มาจาก

born to be entertainer

คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศที่พบในภาษาหนังสือพิมพ์ใช้ค่อนข้างพร่ำเพรื่อ ทั้งๆ ที่บางคำมีคำภาษาไทยใช้อยู่แล้ว และบางคำก็เป็นคำที่เข้าใจกันเฉพาะผู้อ่านบางกลุ่ม จึงนับว่าเป็นข้อบกพร่องประการหนึ่งของการใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทย

๘. การใช้คำในบริบทที่ต่างไปจากปกติ

การใช้คำในบริบทที่ต่างไปจากปกติเป็นการเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านโดยการนำคำมาใช้คู่กัน โดยที่ไม่สอดคล้องตามลักษณะการใช้ภาษาไทย การใช้คำเช่นนี้ไม่พบในการพูดหัวข่าว แต่พบในเนื้อข่าว บทความ และคอลัมน์ ตัวอย่างเช่น

- พุทธการณณ์แก๊งโหดนี้จะฆ่าเหยื่อเจ้าของรถทุกรายโดยการใช้มีดปาดคอ หลังจากนั้นจะนำ *รวมมาฆ่าแหละ* ที่สุพรรณฯ

คำว่า “ฆ่าแหละ” ปกติใช้ในบริบทเช่น ฆ่าแหละเนื้อสัตว์ ฆ่าแหละศพ แต่ผู้เขียนกลับนำมาใช้กับรถ

- ...ส่วนความจริงนั้น คือช่วยกันคิดค้นหาวิธี *กุมกำเนิดการปฏิวัติ*

คำว่า “กุมกำเนิด” ปกติใช้ในบริบทเช่น กุมกำเนิดคน แต่ผู้เขียนกลับนำมาใช้กับการปฏิวัติ

- ปีนี้อือว่าวิกฤตหนัก *ชวานาหางจุกตุต* เหมือนเก่า

คำว่า “หางจุกตุต” ปกติในบริบทเช่น หมาหางจุกตุต แต่ในที่นี้ผู้เขียนกลับนำมาใช้กับคน คือชวานา

๙. การใช้คำผิดความหมาย

การใช้คำผิดความหมายในที่นี้หมายถึงการใช้คำหรือกลุ่มคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาแทนกัน ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วใช้แทนกันไม่ได้ การใช้คำผิดความหมายอาจเกิดจากการไม่รู้ความหมายที่แท้จริงของคำหรือการเข้าใจผิด เช่น

- การเปิดโอกาสให้ญาติผู้ต้องขังเข้าเยี่ยมครั้งนี้เป็นการอนุญาตให้เข้าเยี่ยมได้อย่างใกล้ชิดถึงในที่พัก และไม่มี *การกีดขวาง* สนทนา ตลอดจนรับประทานอาหารและเครื่องดื่มกัน

ในที่นี้ คำว่า “กีดขวาง” ต้องใช้ “ขัดขวาง”

- มือมิดแอบซุกกระเบิดที่ข้างรถเมล์อีก แถมมีพวกก่อกรวนนำกล่องทำระเบิดทดลองของ “*รมช.สุทัศน์*” ขณะจะไปตรวจเยี่ยม รพช. ตำรวจวังกันพล่าน *คลานหาต้นตอ* มันมาจากสาเหตุอะไรกันแน่

ในที่นี้ กลุ่มคำว่า “คลานหาต้นตอ” ต้องใช้ “ควานหาต้นตอ”

การใช้คำผิดความหมายนี้อาจส่งผลให้ผู้อ่านโดยเฉพาะเยาวชน เข้าใจผิดและนำคำเหล่านี้ไปใช้ โดยคิดว่าถูกต้องได้

๑๐. การใช้คำฟุ่มเฟือย

การใช้คำฟุ่มเฟือยหมายถึงการใช้คำมากแต่ได้ความเท่าเดิม หากตัดคำเหล่านี้ไปก็ไม่ทำให้เสียความหมาย เช่น

- ตามที่มีข่าว *ออกมาว่า* ประชาสงเคราะห์ซื้อกระเบื้องในราคาแพงกว่าราคาท้องตลาดนั้น เนื่องจากได้ *มีการ* บวกค่าขนส่งเข้าไป

- การทำการประชาสัมพันธ์ของทั้งบริษัททัวร์และสายการบินในช่วงตรุษจีนนี้ ก็พยายามทำการประชาสัมพันธ์ทุกด้านอย่างเต็มที่

- มาตรการต่างๆ ที่คณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจได้วางเอาไว้หลายอย่าง กับผลที่ออกมา มันช่างต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเหมือนคนที่พูดอย่างแต่ไปทำอีกอย่าง

- ราคาข้าวของชาวนาไทยต่ำได้ต่ำดี ต่ำแบบสุดๆ!... ไม่ว่าจะป็นรัฐบาลไหนๆ ต่างเคยประสบพบเจอกันมาแล้วทั้งนั้น

การใช้คำฟุ่มเฟือยแม้ไม่ทำให้เสียความหมายแต่ข้อเสียคือทำให้เนื้อความเยิ่นเย้อไม่กระชับ

๑๑. การสร้างคำใหม่หรือกลุ่มคำใหม่

คำใหม่หรือกลุ่มคำใหม่หมายถึงคำหรือกลุ่มคำที่ไม่มีที่ใช้ในภาษาไทย บางครั้งเป็นการสร้างคำหรือกลุ่มคำแบบแปลกๆ หรือใช้วิธีการสร้างคำแบบภาษาอังกฤษ ผู้เขียนมีเจตนาสร้างขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน เช่น

- เพื่อนยอดชั่วหลอกเพื่อน*อารามบอย*กินยา*มา*แก้ง่วง
- ปัญหาข้าวเปลือก*ราคาถูกลมหาราช* กลายเป็นระเบิดลูก “*มหิ*”
-เดือนกว่าเข้าไป*แรวว์* ยังไม่เห็นมีผลงานอะไรที่*มันไซะมันเซะ*
- เฮอะ ไม่สะใจ, ปีนี้ ส.ส.รวมหัว*เชือดกรมโน่นกรมนี้* *มันส์*เชียว

การสร้างคำใหม่หรือกลุ่มใหม่เช่นนี้อาจเป็นแบบอย่างให้ผู้อ่านนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้องได้

๑๒. การสะกดคำไม่ถูกต้อง

การสะกดคำไม่ถูกต้องเป็นสิ่งที่ผู้เขียนต้องระมัดระวัง เพราะเมื่อสะกดผิดความหมายอาจเปลี่ยนหรือผิดไปได้ เช่น

- จังหวัดพิษณุโลกจัดตั้งกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม*ประสพ*ความสำเร็จ
คำว่า “*ประสพ*” ที่ถูกคือ “*ประสพ*” หมายถึง พบ
- ...ข้าราชการเลวๆ เช่นนี้ อย่าคิดว่าหมดสิ้น*สูญพันธ์*ไปแล้ว
คำว่า “*พันธ์*” ที่ถูกคือ “*พันธุ์*” หมายถึง ญาติ พี่น้อง เทือกเถาเหล่ากอ
- สิ่งนี้เองที่ทำให้*ซัดตัม*เป็นคนทรหด ไม่รู้จักความกลัวและความ*ปราณี*
คำว่า “*ปราณี*” ที่ถูกคือ “*ปราณี*”

การสะกดคำไม่ถูกต้องอาจมิได้เกิดจากผู้เขียนโดยตรง แต่อาจเกิดจากผู้เรียงพิมพ์เรียงพิมพ์ผิดตลอดจนเจ้าหน้าที่พิสูจน์อักษรทำหน้าที่บกพร่อง อาจทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีความรู้ในเรื่องการสะกดคำที่ถูกต้องจำคำที่ผิดๆ เหล่านี้ไปใช้ได้

การใช้ประโยคในหนังสือพิมพ์ไทย

ประโยค คือกลุ่มคำที่จัดเรียงกันอย่างมีระบบ และสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามเจตนาของผู้สื่อสาร ดังที่ปรีชา ช่างขวัญนิยม (๒๕๒๕, น.๑๗๒) กล่าวว่า “ในด้านการใช้ภาษา ประโยคต้องแจ่มแจ้ง แสดงรายละเอียดต่างๆ อย่างมีระเบียบถูกไวยากรณ์ ผู้อ่านเข้าใจตรงกับที่ผู้เขียนต้องการ และต้องอยู่ในที่ที่สัมพันธ์กับประโยคอื่นอย่างเหมาะสม” ลักษณะประโยคที่ดีควรมีการวางคำ ส่วนขยาย และอนุประโยค

ให้ถูกต้องตามตำแหน่งหน้าที่ในประโยคนั้น ใช้คำบุพบทและสันธานให้ถูกต้องเหมาะสมแก่เนื้อความ มีการใช้ลักษณนามให้ถูกต้อง รูปประโยคควรกระชับ กะทัดรัด สมบูรณ์จบกระแสความ มีการผูกประโยคตามรูปประโยคภาษาไทย หลีกเลียงรูปแบบประโยคต่างประเทศ (ประสิทธิ์ ภาพลักษณ์, ๒๕๑๘, น.๘๔ - ๘๘; วัลยา ช่างขวัญยืน, ๒๕๒๙, น.๑๓๔)

ลักษณะประโยคที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ไทยมีลักษณะต่างๆ ดังนี้

๑. ประโยคกำกวม

ประโยคกำกวมเกิดจากการละคำบางคำ หรือเรียงลำดับคำไม่ถูกต้อง ทำให้ความหมายของประโยคไม่ชัดเจน เช่น

- สวนกุหลาบ *แชมป์ตบ ๒๐ ปี*

ประโยคนี้อาจหมายถึงโรงเรียนสวนกุหลาบเป็นแชมป์ตบตีหรือเป็นแชมป์กีฬาบอลเลย์บอลมา ๒๐ ปี และอาจตีความว่าเป็นแชมป์ในหมู่ผู้มีอายุ ๒๐ ปี ก็ได้

- ยิงเจาะกะโหลกครุสาว ทะลุหมวกกันน็อก *มือปืนตามประกบขณะกำลังขี้อักรยานยนต์เพื่อไป*
สอนหนังสือกลางสี่แยกไฟแดง

การเรียงลำดับคำในประโยคนี้ทำให้ความหมายกำกวมว่าขณะเกิดเหตุ มือปืนหรือครุที่กำลังขี้อักรยานยนต์เพื่อไปสอนหนังสือ และเป็นการสอนหนังสือกลางสี่แยกไฟแดง หรือถูกยิงกลางสี่แยกไฟแดง

ประโยคกำกวมอาจทำให้ผู้อ่านตีความผิดพลาดและเข้าใจผิด นอกจากนี้ หากเยาวชนเลียนแบบวิธีการเขียนเช่นนี้ก็ทำให้เกิดปัญหาในการสื่อความหมายกับผู้อื่น ทำให้เกิดความเข้าใจไม่ตรงกันได้

๒. การใช้คำในประโยคผิดหน้าที่

การใช้คำในประโยคผิดหน้าที่หมายถึงการใช้คำที่ตามปกติควรจะใช้คำแสดงหน้าที่หนึ่งแต่กลับใช้คำแสดงหน้าที่อีกอย่างหนึ่ง เช่น การใช้คำกริยาในตำแหน่งที่ควรใช้คำนาม ดังตัวอย่าง

ผู้นำฉนวนวอนสหรัฐ *ยุติคำว่าบาตร*

คำว่า “คำว่าบาตร” เป็นคำกริยา แต่อยู่ในตำแหน่งกรรม จึงต้องเปลี่ยนเป็นคำนามว่า “การคำว่าบาตร”

๓. การใช้สำนวนและโครงสร้างประโยคแบบต่างประเทศ

การใช้ประโยคลักษณะนี้พบทั้งในเนื้อหาข่าวและบทความ และมักใช้สำนวนและโครงสร้างตามแบบภาษาอังกฤษ เช่น

- ศิลปินเพลงชื่อดังชาวอังกฤษถูกเสนอชื่อเข้าชิงรางวัลแกรมมี่ ครั้งที่ ๓๐

- กลุ่ม ๓๐ สหภาพแรงงานย่านปากน้ำ *ภายใต้การนำของซบ ทัฬหี* ชุมนุมอุ้มเครื่องเรียกร้องค่าจ้างขั้นต่ำ...

- *หรือว่ามันเป็นเพียงการทำทนายของรัฐบาลสหรัฐ*

- *มันเป็นความรู้สึกที่บาดลึก เจ็บแปลก และว่าเหวในอนาคตของประเทศชาติ*

การใช้สำนวนและโครงสร้างประโยคแบบต่างประเทศอาจเกิดจากผู้เขียนไม่ทราบว่ารูปประโยคลักษณะนี้เป็นสำนวนและโครงสร้างประโยคแบบต่างประเทศ หรือบางคนทราบแต่ไม่ทราบว่าเขียนเป็นประโยคภาษาไทยอย่างไร การใช้สำนวนและโครงสร้างประโยคแบบต่างประเทศในหนังสือพิมพ์อาจทำให้เกิดการเลียนแบบวิธีการเขียนประโยคในลักษณะนี้ในงานเขียนประเภทอื่นได้

๔. การบอกจำนวนโดยไม่ใช้ลักษณนาม

คำลักษณนามคือคำนามที่ใช้ประกอบนามอื่นเพื่อแสดงรูปลักษณะ ขนาด หรือปริมาณของนามนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปกติลักษณนามในภาษาไทยจะอยู่หลังคำบอกจำนวนนับ มีโครงสร้างคือ นาม + คำบอกจำนวนนับ + ลักษณนาม แต่เนื่องจากอิทธิพลภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ผู้เขียนจึงใช้โครงสร้างเป็น คำบอกจำนวนนับ + นาม โดยไม่ใช้ลักษณนาม เช่น ๒ เด็กชาย ๕ เจดีย์ ๗ ดารา แทนที่จะใช้ว่า เด็กชาย ๒ คน เจดีย์ ๗ องค์ ดารา ๗ คน เป็นต้น

ในหนังสือพิมพ์มีการใช้ประโยคที่บอกจำนวนโดยไม่ใช้ลักษณนามเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะส่วนของข่าว ทั้งพาดหัวข่าวและเนื้อข่าว ดังเช่น

- ลงโทษหนัก ๓ โรงงานน้ำตาล
- ๒ ค่ายนม โกงคอทาร์บรับศักราชใหม่
- ๔ ชีวิต มีเวลาซ่อมอีก ๔๖ วัน
- ๕๐ พระฝรั่ง บินมาร่วมงาน

๕. การใช้คำหรือกลุ่มคำในการสร้างสรดถภาพในประโยค

สรดถภาพคือการย้ำเน้นใจความสำคัญเพื่อให้ผู้อ่านทราบความมุ่งหมายหรือความคิดของผู้เขียน การย้ำเน้นวิธีหนึ่งที่ผู้เขียนบทความใช้คือการใช้คำหรือกลุ่มคำซ้ำๆ กัน ในหนังสือพิมพ์พบการใช้วิธีการนี้ในการเขียนบทความและคอลัมน์ ดังเช่น

- มีบุคคลหรือหน่วยงานจำนวนมากที่กำลังทำงานด้านวัฒนธรรมกระจายกันอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งกิจกรรมของท่านเหล่านั้นมีทั้งที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการ บ้างเป็นศิลปิน บ้างเป็นช่างฝีมือ บ้างเป็นนักอนุรักษ์
- มหาวิทยาลัยไม่ได้สร้างคนเพื่อไปสร้างตำรา แต่มหาวิทยาลัยต้องสร้างคนเพื่อไปสร้างประวัติศาสตร์ของชาติ
- วงการทีวีนั้นทำให้คนร่ำรวยก็มาก ทำให้จนมากก็เยอะ และยังทำให้คนได้รับฉายาเป็นเจ้าพ่อเจ้าแม่ แล้วก็ทำให้คนมีฉายาอย่างอื่นอีกอีกอีก

ระดับภาษาในหนังสือพิมพ์

ระดับภาษาคือการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเวลา โอกาส สถานที่ และบุคคลที่ต้องการสื่อสารด้วย โดยมีการลดหลั่นถ้อยคำและเรียบเรียงถ้อยคำตามระดับภาษาแบบแผน ภาษากึ่งแบบแผน และภาษาปาก การใช้ภาษาตามระดับที่เหมาะสมจะทำให้การใช้ภาษามีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ในภาษาหนังสือพิมพ์มีการใช้ระดับภาษาหลากหลายระดับในพาดหัวข่าว เนื้อข่าว บทความ และคอลัมน์

๑. ภาษาแบบแผน

ภาษาแบบแผนหมายถึงภาษาที่ใช้อย่างเป็นทางการ ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนทุกอย่างทั้งในด้านการใช้คำ สำนวน ประโยค ในหนังสือพิมพ์มีการใช้ภาษาแบบแผนในบทนำหรือบทบรรณาธิการ โดยใช้ปนอยู่กับภาษากึ่งแบบแผน หากเป็นข่าวและบทความทั่วไปมักใช้ปนกับภาษาปากด้วย เช่น

- ในสภาพการทางสังคมและเศรษฐกิจที่กำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ความต้องการบุคลากรที่จบการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีย่อมมีเพิ่มมากขึ้นเป็นธรรมดา

- ผู้ตายไว้หนวดเคราครึ้ม สภาพแวดล้อมในที่พบศพไม่มีร่องรอยของการต่อสู้ มีแต่เพียงคราบเลือดไหลอาบศพจนแห้งกรังแล้ว

- อย่างไรก็ตามที่วัดเฉลิมพระเกียรตินั้น มีพระพุทธรูปที่ตั้งงามอยู่หลายองค์ และมีสิ่งแวดล้อมที่สงบงดงามเป็นวัฒนธรรมไทย และศิลปะของไทยอย่างแท้จริงที่ควรจะอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างยิ่ง

๒. ภาษากิ่งแบบแผน

ภาษากิ่งแบบแผนหมายถึงภาษาที่มีลักษณะก้ำกึ่งกันระหว่างภาษาแบบแผนกับภาษาปาก ไม่เป็นทางการเท่ากับภาษาแบบแผนแต่มีความประณีตสละสลวยกว่าภาษาปาก มีที่ใช้ในส่วนที่เป็นเนื้อข่าว บทความ และคอลัมน์ โดยมักใช้ปะปนกับภาษาปาก เช่น

- เกิดอุบัติเหตุเรือบรรทุกผู้โดยสารของโปแลนด์คว่ำกลางทะเลที่เต็มไปด้วยคลื่นจัด เชื่อว่ามีคนตายทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า ๖๐ คน ทั้งที่ยังติดอยู่ในเรือและลอยเปะปะเป็นศพกลางน้ำอันเย็นใกล้จุดเยือกแข็ง

- การแก้ปัญหาข่าวให้ได้ผลควรจะทำในรูปของตัวแทนจากกลุ่มผู้อยู่ในแวดวงอาชีพเกี่ยวข้องกับข่าว ไม่ว่าจะเป็นโรงสี เกษตรกร ตลาดกลาง และผู้ส่งออกร่วมกับภาครัฐบาล

- บทบาทของญี่ปุ่นทางด้านทหารที่จะแผ่กระจายออกไปดูเหมือนจะหยุดยาก อเมริกาพยายามดึงญี่ปุ่นออกมาให้แสดงความสามารถช่วยปกป้องชาวโลก หรือคืนกำไรแก่ประเทศต่างๆ

๓. ภาษาปาก

ภาษาปากคือภาษาที่ใช้ในการพูดในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงภาษาต่ำหรือภาษาหยาบคาย และภาษาแสลง ภาษาหนังสือพิมพ์แม้จะเป็นการสื่อสารที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็มีการใช้ภาษาปากเป็นจำนวนมากเพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกเป็นกันเอง หรือเข้าใจความหมาย ตลอดจนอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ได้ง่าย ภาษาปากปรากฏในพาดหัวข่าว เนื้อข่าวโดยเฉพาะข่าวอาชญากรรม บทความ และคอลัมน์ เช่น

- รถสินค้า “ตกราง” สายอีสานติดแหง็ก

- นร.ริมถนนกรุงเทพฯ แย่ ป่วยเพียบเพราะตะกั่ว

- ...พบกระจกหน้าบ้านถูกคนร้ายใช้อาวุธปืนยิงแตกกระจาย...ส่วนภายในห้องพักที่ผนังข้างฝาและโต๊ะทำงานมีรูกระสุนปืนเป็นรูโหว่หลายแห่ง ขามข้าวบนโต๊ะทำงานหกเรียรดและมีเลือดไหลนองพื้น

- ...แต่เมื่อถึงเวลาเข้าจริงๆ เป็นไงล่ะ พระคุณท่านยังใช้ไม่ได้นาซี...แล้วยังจะไม่ให้คนดูเขาโหดเอาได้ไง

หน้าที่ของหนังสือพิมพ์คือการรายงานข่าว คือรายงานข้อเท็จจริงว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร ภาษาที่ใช้ควรสั้น กระชับ ตรงประเด็น แต่บางครั้งผู้เขียนเลือกใช้ภาษาผิดระดับ โดยเฉพาะในข่าวอาชญากรรม มีการใช้ภาษาปากเป็นจำนวนมาก ทำให้มีลักษณะเป็นภาษาในวรรณกรรมประเภทนวนิยายหรือเรื่องสั้น หรือบางครั้งใช้ถ้อยคำไม่สุภาพซึ่งปรากฏในพาดหัวข่าวและคอลัมน์

การใช้สำนวนและภาพพจน์ในภาษาหนังสือพิมพ์

สำนวนหมายถึงถ้อยคำที่มีความหมายเฉพาะพิเศษ รวมถึงคำพังเพยและภาษิตด้วย ส่วนภาพพจน์หมายถึงลักษณะการเขียนเชิงวรรณศิลป์เพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดภาพที่ชัดเจนและเกิดความรู้สึกที่ลึกซึ้ง การเขียนโดยใช้สำนวนและภาพพจน์มีจำนวนมากในภาษาหนังสือพิมพ์ ได้แก่

๑. การใช้สำนวน

การใช้สำนวนพบมากในทุกส่วนของหนังสือพิมพ์ มีทั้งการใช้สำนวนเดิมและการตัดข้อความจากสำนวนเดิมมาบางส่วน เช่น

- ตลาดหุ้นป่วนหนักข่าวสงคราม ตอ.กลาง นักลงทุนตื่นตูมเทขายทิ้ง...
- ครึ่งหลังหงส์แดงสู้ยิบตา ทว่ายังแก้ประตูคืนไม่ได้
- อะไรระคืบ คือรากฐานของปัญหา? ตอบสั้นๆ แบบกำปั้นทุบดิน “การเมือง”

๒. การใช้ภาพพจน์ประเภทสมัญานาม

การใช้สมัญานามคือการนำคุณสมบัติต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากล่าว แทนที่จะเอ่ยถึงสิ่งนั้นโดยตรง เพื่อให้ผู้อ่านเกิดภาพในใจ และเพื่อให้ข้อเขียนน่าสนใจ การใช้สมัญานามเป็นภาพพจน์ที่ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากในภาษาหนังสือพิมพ์ เช่น

- ทูตไทยให้สนใจลงทุนมังกร ระบุแผ่นดินใหญ่ทางแจ่มใส

คำว่า “มังกร” เป็นสมัญานามหมายถึงประเทศจีน

- ปีสจางแดงแซงขึ้นจำฝูงพรีเมียร์ลิก

คำว่า “ปีสจางแดง” เป็นสมัญานามหมายถึงทีมฟุตบอลแมนเชสเตอร์ ยูไนเต็ด

- ในที่สุด “มหามือเดียว” ก็ตัดสินใจอย่างเด็ดขาด...

คำว่า “มหามือเดียว” เป็นสมัญานามหมายถึง พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

๓. การใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบแบบอุปมา

การเปรียบเทียบแบบอุปมาเป็น การนำสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกันมาเปรียบเทียบกัน เพื่อช่วยให้ผู้อ่านได้รู้จักสิ่งที่ไม่เคยรู้จักมาก่อน โดยนำเอาสิ่งที่รู้จักแล้วมาเชื่อมโยงความคิด ในหนังสือพิมพ์มีการใช้ในเนื้อหาข่าว บทความ และคอลัมน์ เช่น

- ชี้อัดองหาเชือดคนเหมือนเชือดไก่

- การปะทะกันระหว่างชาวฮินดูกับชาวมุสลิมยังคงคุกรุ่นอยู่ตลอดเวลา เหมือนไฟสุมนอนที่พร้อมจะลุกโชนขึ้นได้ทุกขณะ

- ยิ่งการสอบสวนอึดอาดยัดยาดเหมือนเรือใบไม่มีกระแสลมกระตุ้นเท่าไร “ข่าวลือ” ก็ยิ่งแผ่กระจายจนคนที่คิดว่าไม่น่าจะเกี่ยวข้องบางคนก็พลอยเฝ้าไปด้วย

๔. การใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบแบบกล่าวเกินจริง

การเปรียบเทียบแบบกล่าวเกินจริงเป็นการเปรียบเทียบที่มีผลทางด้านจิตใจ ผู้อ่านจะรู้สึกซาบซึ้งประทับใจ ในภาษาหนังสือพิมพ์มีการใช้ภาพพจน์ชนิดนี้อยู่บ้าง แต่ไม่มากนัก เช่น

- **น้ำตาท่วมวัดลาดพร้าว** วินาทีที่เปลวเพลิงลามเลียร่างของ “วิชชุดา สวณสุวรรณ” บนเมรุ การใช้สำนวนและภาพพจน์ในหนังสือพิมพ์ บางครั้งมีข้อบกพร่องที่ผู้เขียนควรระมัดระวัง คือการใช้สำนวนผิดความหมาย เช่น “ไอ้ครูประถมศึกษา จะไม่ให้คลุมถุงชน” การใช้สมญานามที่ส่งผลลบแก่บุคคลเนื่องจากผู้เขียนต้องการเสียดสี เช่น “รัฐบาลผู้ดีรัตนโกสินทร์” เป็นต้น

การใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทยดังที่กล่าวมาแสดงให้เห็นลักษณะที่น่าสนใจของภาษาเฉพาะกลุ่มชนิดหนึ่ง ซึ่งมีทั้งลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แตกต่างกับการใช้ภาษาในลักษณะอื่น บ้างก็สร้างสรรค์และบ้างก็บกพร่อง ผู้เขียนจึงต้องระมัดระวังและรอบคอบเป็นพิเศษในการใช้ภาษา เนื่องจากหนังสือพิมพ์เป็นสื่อสารมวลชนที่แพร่ถึงคนทุกระดับชั้น ทุกเพศ และทุกวัย ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการสื่อความหมายและกลายเป็นแบบอย่างที่ไม่ถูกต้องของการใช้ภาษาของคนรุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

- จำนง วิบูลย์ศรี และดวงทิพย์ วรพันธุ์. “วิวัฒนาการของภาษาเพื่อการเสนอข่าวหนังสือพิมพ์ไทย,” *รายงานการวิจัยเรื่องภาษากับมวลชน*. [ม.ป.ท.], ๒๕๒๖. อัดสำเนา.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. *สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์, ๒๕๒๓.
- นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. “การใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทย,” รายงานการวิจัยเสริมหลักสูตร. ทุนวิจัยเสริมหลักสูตร คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘. อัดสำเนา.
- ประสิทธิ์ กาพย์กลอน. *การเขียนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๘.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้ภาษา*. กรุงเทพฯ: วิชาการ, ๒๕๒๕.
- รจิตลักษณ์ แสงอุไร. “หนังสือพิมพ์กับการใช้ภาษา,” *นิเทศสาร* ๘ (กันยายน, ๒๕๒๒), ๗๘ - ๘๑.
- วัลยา ช่างขวัญยืน. “ประโยค,” *ภาษากับการสื่อสาร*. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาบังคับพื้นฐาน มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๒๙.
- สนั่น ปัทมะทิน. “ความสำคัญของการใช้ภาษาไทยในสื่อมวลชน,” *ภาษาไทยที่สื่อมวลชนใช้ผิดพลาด*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๕.
- สุกัญญา ตีระวนิช. “ภาษาหนังสือพิมพ์และนิตยสาร,” *เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร หน่วยที่ ๘ - ๑๕*. สาขาวิชานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, ๒๕๒๙.